

A large, stylized orange bird icon, possibly a phoenix or a similar mythical creature, positioned on the left side of the slide.

Plagiatsaken

27.07.15–26.08.15

Formål og forklaringer

Medieanalysen er utarbeidet på oppdrag fra Norsk Presseforbund. Formålet med den er å skaffe en oversikt over mediedekningen av plagiatsaken, i tidsrommet 27. juli til 26. august 2015.

Analysen identifiserer milepælene i mediedekningen, hvilke vinklinger som preger dekningen og hvilke aktører som er mest fremtredende. I tillegg sammenliknes omfanget av dekningen av plagiatsaken med tre andre saker som har fått mye oppmerksomhet i mediene; selvforsvarssaken til SV og Audun Lysbakken i 2012, dyrevelferdssaken i forbindelse med NRK Brennpunkts dokumentar «Pels» og Trude Drevland-saken tidligere i år.

Vi har sammenlignet dekningen i 30 dager – fra den dagen sakene først ble omtalt. Sammenligningsgrunnlaget for de ulike sakene er perioden 25.01.12–23.02.12 for Lysbakken-saken, 05.12.14–03.01.15 for dyrevelferdssaken og 15.05.15–13.06.15 for Drevland-saken. I sammenligningen med de andre sakene gjelder perioden 27. juli til 25. august i plagiatsaken.

Kildegrunnlaget for analysen og sammenligningen er redaksjonelle kilder på nett og papir, samt nyhetssendinger og –magasiner på tv og radio. For NRK dekker vi nyhetssendingene på NRK1, samt utvalgte debatt- og nyhetssendinger på NRK1 og NRK2, som Brennpunkt, Debatten, Aktuelt og Urix. På radio er Dagsnytt på P1, samt utvalgte nyhetsprogram på P1 og P2 inkludert, som Her og Nå, Ukeslutt,

Dagsnytt atten, Nyhetsmorgen og Politisk kvarter. Når det gjelder distriktssendingene, dekker vi nyhetsbulletiner for utvalgte sendinger både på tv og radio. For TV 2 er God Morgen Norge, Nyhetene, Lørdagsmagasinet, TV 2 Hjelper deg og Økonominyhetene på TV 2 Nyhetskanalen inkludert i kildegrunnlaget. Omtale i sosiale medier er ikke med i søket, kun der den er gjengitt i redaksjonelle kilder. Detaljert oversikt over kilder framlegges på forespørsel.

Søkene i Retrievers kilder gjøres med såkalte "boolske operatorer", for å fange opp alle relevante treff og ekskludere feiltreff. I alle søkene er det tatt høyde for ulike skrivemåter og varianter av uttrykk.

Søkestrenger, datamateriale og tabeller kan fremlegges på forespørsel.

Bakgrunn og sentrale funn

27. juli det ble det kjent at journalist Daniel Butenschøn hadde brukt deler av en novelle publisert i The Newyorker i en reportasje som stod på trykk i Dagens Næringslivs Magasin. Det var Øistein Refseth som oppdaget dette og tvitret om det. I dagene som fulgte kom det også frem andre tilfeller av plagiat, både fra Butenschøn og andre journalister.

Etter avsløringene ble det en diskusjon i mediene om journalisters troverdighet. Plagiatsaken har også ført til en diskusjon om likebehandling av journalister som begår feil og politikere og næringslivsfolk som gjør det.

- Det er i alt 359 oppslag som omtaler plagiatsaken i perioden 27. juli–26. august.
- De mest typiske vinklingene er utdyping av DN-plagiatsaken, andre plagiathistorier, samt diskusjon av presseetikk og pressens rolle.
- Dagens Næringsliv er hovedaktør i en stor andel av omtalen. Andre sentrale aktører er redaktører og medieeksperter.
- Mediene som er berørt av plagiatsakene tar selv tak i dette og omtaler det i egen avis.

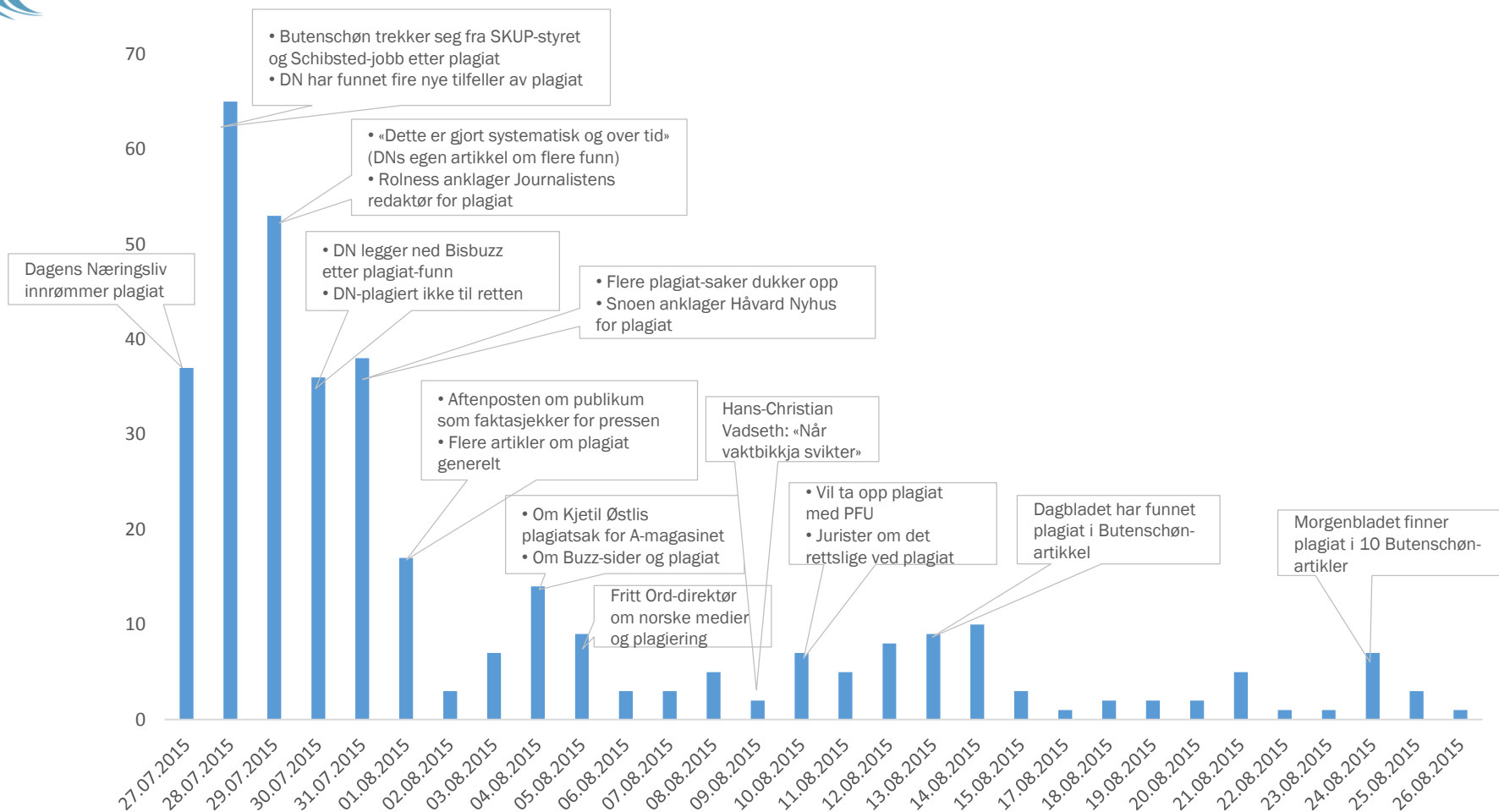
Faksimile fra Medier24 27. juli (faksimile av Dagens Næringslivs reportasje)

Faksimile av Øistein Refseths tweet

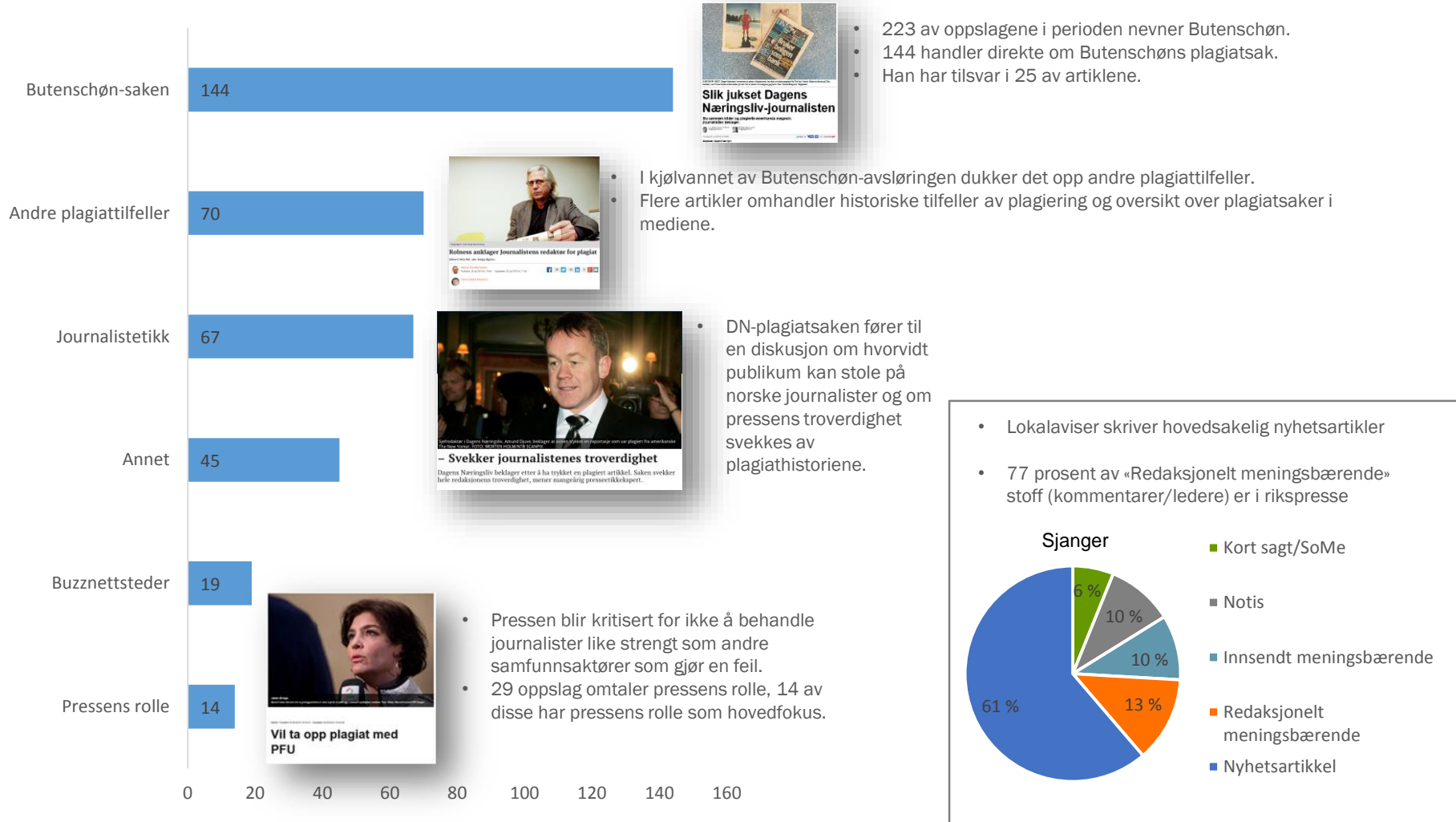
Milepæler i mediedekningen

Diagrammet viser antall medieoppslag om plagiatsaken 27.07.15–26.08.15. Det er til sammen publisert 359 saker om Butenschøn-plagiatet og sakene som har kommet i kjølvannet av dette.

Typiske vinklinger i medieomtalen

Grafen viser alle oppslag i analyseperioden sortert på vinkling. Medieomtalen er sortert i saker som omhandler konkrete plagiattilfeller, diskusjon om pressens rolle/journalistikk og «annet». En god del av artiklene omhandler nettstedet Bisbuzz, dette er plassert i en egen vinklingskategori.

Sentrale vinklinger

DN-plagiatsaken

144 oppslag handler direkte om DN-plagiatsaken. Dette er saker som for eksempel: DN innrømmer plagiater, DN finner selv flere saker Butenschøn har jukset med, andre plagiathistorier med Butenschøn, Butenschøn trekker seg fra SKUP, Butenschøn starter ikke i Tinius-jobben, etc.

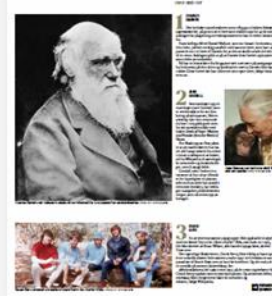
Journalistikk

61 artikler omhandler presseetikk. Denne vinklingskategorien dekker både journalistenes holdning til dette og diskusjonen om mediernes troverdighet svekkes av plagiat-avsløringer. Det er eksperter og redaktører som uttaler seg i de fleste av disse oppslagene.

Andre plagiattilfeller

De uetterrettelige

42 oppslag handler om avsløringer av tre andre norske journalister som også beskyldes for juks. Mest omtale generer historien om at Helge Øgrim har stjålet stoff fra en artikkel i The Atlantic.

En rekke andre artikler handler om andre kjente plagiater – f.eks. fra musikkbransjen og oppramsinger av kjente historier.

Pressens rolle

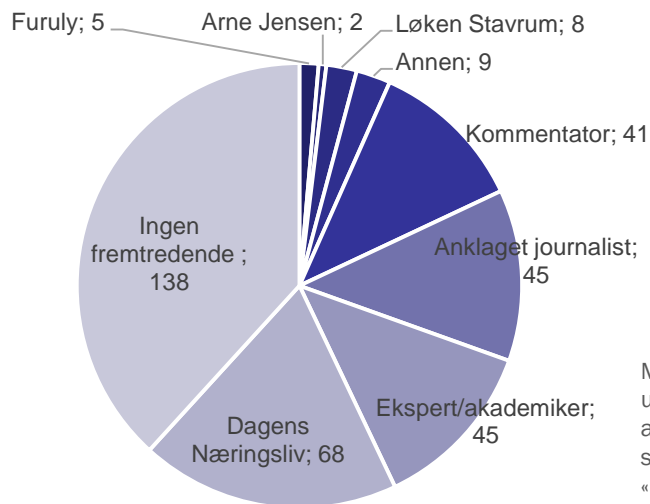

Pressens rolle diskuteres i 29 av oppslagene. I 14 av disse er dette også hovedvinklingen i oppslaget. Det er særlig diskusjonen om hvorvidt Pressens Faglige Utvalg på eget initiativ bør behandle noen av plagiatsakene, som står i fokus. Hovedaktører som uttaler seg i denne kategorien er Hans-Christian Vadseth, Kjersti Løken Stavrum, Jon Hustad og Frank Aarebrot.

Mest fremtredende aktører

Hovedaktør (antall artikler)

Med «Hovedaktør» menes hvem som har fått uttale seg mest i oppslaget eller hvem som er avsender av det. En objektiv nyhetsartikkel uten spesielt synlig intervjuobjekt, er sortert under «Ingen fremtredende».

- Dagens Næringsliv har selv 18 oppslag på nett og papir i perioden. Avisens ledelse uttaler seg i 68 artikler.
- Der hovedaktør er «anklaget journalist» er det Butenschøn, Øgrim, Nyhus eller Østli som har uttalt seg. I 36 prosent av disse er det Butenschøn som er hovedaktør.
- «Kommentator» er journalist eller redaktør med meningsbærende innlegg i egen avis. Dette er til sammen 41 oppslag.
- Jan Gunnar Furuly uttaler seg i saker om at Butenschøn trekker seg fra SKUP.

Dagens Næringslivs ledelse uttaler seg i 68 av artiklene.

Journalister og redaktører har kommentert plagiering i 11 prosent av medieomtalen i perioden.

Håvard Nyhus i Bergens Tidende ble også avslørt for å ha stjålet en annens tekst. Han har tilsvar i sakene som omhandler dette.

- Løken Stavrum uttaler seg på vegne av norsk presse/presseforbundet i debatten om pressen behandler sine egne annerledes enn politikere og næringsdrivende.
- Arne Jensen i Norsk Redaktørforening er hovedaktør i tre oppslag. Han er sitert eller nevnt i ytterligere seks.
- I gruppen «Ekspert/akademiker» er det bl.a. personer som jobber med presseetikk, professorer i journalistikk og medieeksperter som uttaler seg.

Pressens rolle

Hovedtrekk i diskusjonen

- To dager etter at mediene første gang omtalte plagiatet til Butenschøn, poengterer Frank Aarebrot i Bergens Tidende og Aftenposten betydningen av at journalister nå gir DN og denne journalisten den samme behandlingen som andre får i slike tilfeller.
- 31. juli intervjues Kjersti Løken Stavrum i Morgenbladet om bl.a. hvor skadelig disse avsløringene er for pressens troverdighet.
- 31. juli skriver Jon Hustad i Medier24 at han frykter at «Dagens Næringsliv selv slipper billig unna i denne saken» og at dersom en bare har et stort nok navn, så blir en ikke «tatt like hardt som alle andre».
- 9. august publiseres Hans-Christian Vadseths debattinnlegg «Når vaktbikkja svikter» i Dagens Næringsliv. Han retter kritikk mot mediene for ikke å behandle journalister som gjør noe galt, like strengt som andre. Han oppfordrer også PFU til å bruke initiativretten og behandle enkeltsakene.
- 10. august svarer Løken Stavrum på kritikken, i Journalisten, hvor hun blant annet sier at redaktører som kjenner seg igjen i det Vadseth skriver, må gjøre noe med det.
- 11. august skriver Dagens Næringsliv og Klassekampen at saken vil bli tatt opp i PFU.
- Fremtredende aktører i diskusjonen om pressens rolle er Frank Aarebrot, Jon Hustad, Hans-Christian Vadseth og Kjersti Løken Stavrum.

Pressens rolle og journalistetikk

- Det er til sammen 29 oppslag som omhandler pressens rolle. I disse oppslagene diskuteres det om journalister som begår feil får samme behandling som andre i samfunnet som gjør det. Det sammenliknes bl.a. med leger.
- I perioden er det 61 oppslag som tar for seg journalistetikk og troverdighet. I denne omtalen diskuteres det om en kan stole på norsk presse og hvor viktig det er med troverdighet for journalistene. I disse oppslagene diskuteres det ikke hvordan pressen behandler sine egne.

Selvransaking

- Dagens Næringsliv er selv tidlig ute med å kommentere saken. 27. juli innrømmer og beklager Amund Djuve plagiat, sitatfuske og fabrikkerte kilder, både i egen avis og i andre medier.
- Sjefredaktøren varsler samme dag at avisen selv vil gå gjennom tidligere artikler skrevet av Butenschøn.
- 28. juli skriver avisen at den har funnet fire nye tilfeller av plagiering.
- 12. august skriver Dagbladet at en artikkel som Butenschøn skrev for Magasinet i 2007, inneholder plagiering.
- 24. august publiserer Morgenbladet en liste på ti plagiattilfeller skrevet av Butenschøn, som har stått på trykk i avisen.

«Det som er viktig nå er at Dagens Næringsliv og Butenschøn får samme behandling som andre samfunnsaktører som trår feil.»

Frank Aarebrot, Aftenposten 29. juli

«Pressen en laugsbransje, vi vil helst beskytte hverandre.»

Jon Hustad, Medier24 31. juli

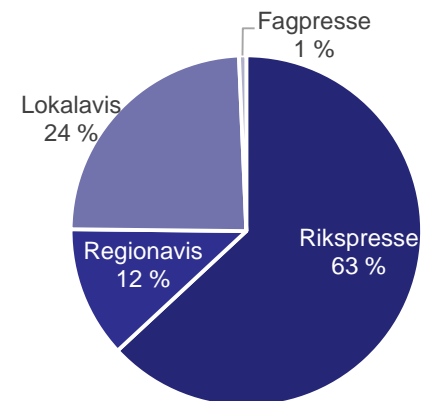
«Synderne selv har fått levere utsagn som «Som en fylleflause», «Litt lånte fjær», «En glipp». Hadde noen andre enn medias egne fått slippe så lett unna?»

Hans-Christian Vadseth, Dagens Næringsliv 9. august

Hvordan dekket de ulike mediene saken?

Kilde	Type	Uke 31	Uke 32	Uke 33	Uke 34	Uke 35	Total
Aftenposten - Login	Nett	19	3	1	1	1	25
Aftenposten	Papir	19	4	1	1		25
Medier24.com	Nett	15	3	4	2	1	25
Journalisten	Nett	10	4	6	2		22
Dagbladet	Nett	12	4	2			18
Dagbladet	Papir	10	3	1			14
Klassekampen	Papir	9	2	3			14
Kampanje	Nett	8	1	1	1		11
Dagsavisen	Papir	8	2			1	11
NRK	Nett	8		1			9
Dagens Næringsliv	Papir	3		5		1	9
Dn.no	Nett	4	1	2		2	9
Adresseavisen	Papir	3	1	3			7
Rogalands Avis	Papir	6	1				7
Vårt Land	Papir	4	1		1	1	7
Bergens Tidende	Papir	6					6
Morgenbladet	Papir	1	1	2	2		6
Vårt Land	Nett	3	1		1	1	6
Adresseavisen	Nett	3		1			4
Klassekampen	Nett	3	1				4

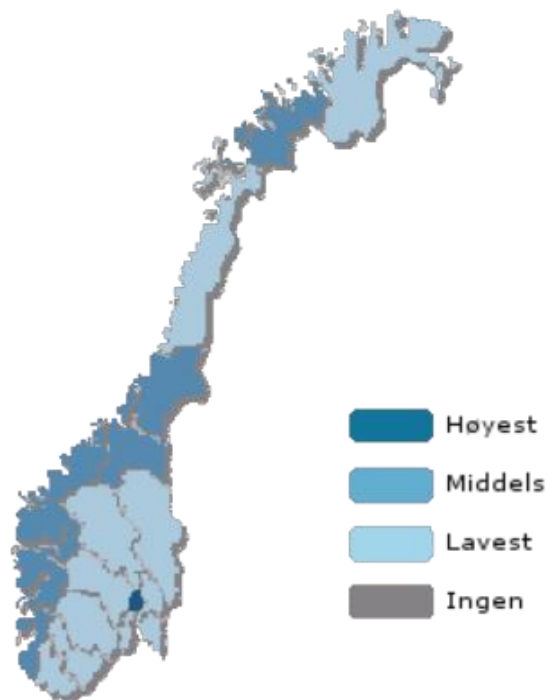

Oversikten viser omtale per kildekategori i norske papiraviser.

- Aftenposten og Medier24 har flest oppslag om plagjatsaken.
- Journalisten har også en stor andel av omtalen. Flere av sakene handler om at Journalistens redaktør, Helge Øgrim, er anklaget for plagiat.
- Dagens Næringsliv har 18 av artiklene, men uttaler seg i til sammen 68 oppslag.

Dekning per fylke – uten rikskilder

Denne oversikten viser dekningsgraden av plagiatsaken fordelt på fylke.

- Dekningen i lokalavisene er hovedsakelig nyhetsoppslag generert av NTB-meldinger.
- Det er i Oslo og de andre storbyene det er mest omtale.

Fylke	Antall
Oslo	15
Hordaland	13
Sør-Trøndelag	13
Sogn og Fjordane	12
Nord-Trøndelag	11
Troms	10
Rogaland	9
Møre og Romsdal	9
Akershus	7
Østfold	5
Vestfold	4
Vest-Agder	4
Aust-Agder	3
Nordland	3
Finnmark	2
Hedmark	2
Telemark	1
Oppland	1
Buskerud	1

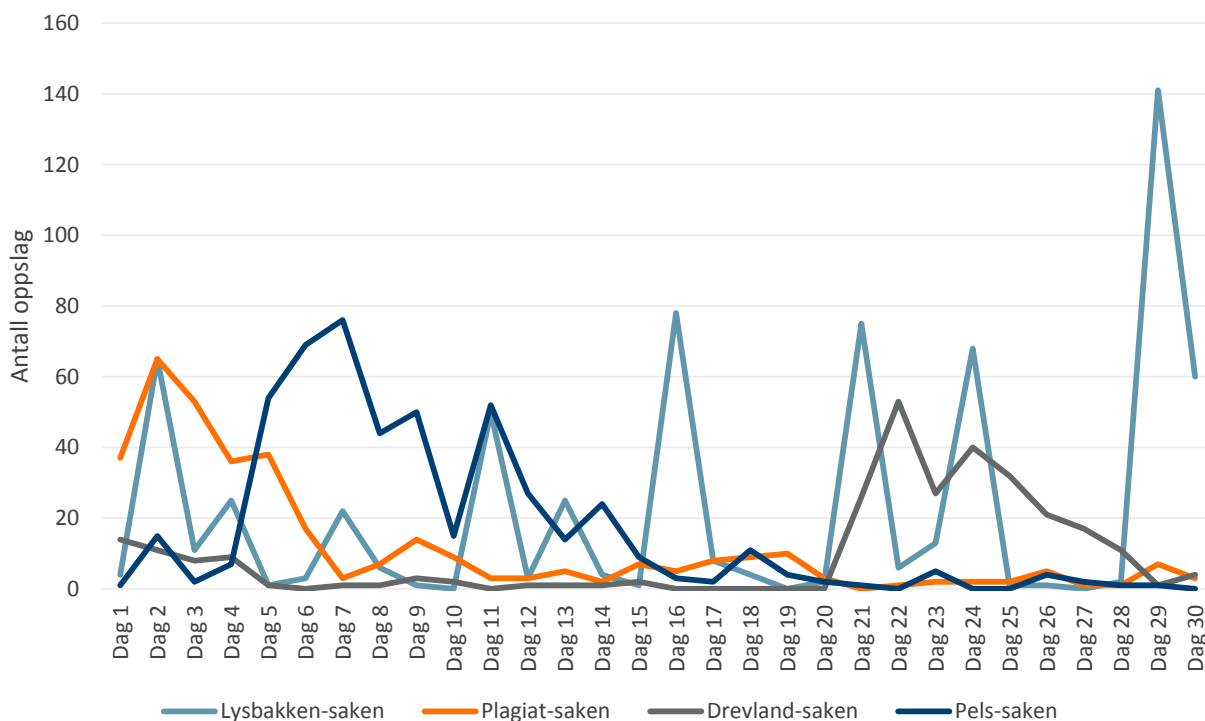

Medietrykk sammenlignet med andre saker

Diagrammet og tabellen viser medietrykket for plagiatsaken sammenlignet med medietrykket i tre andre saker: Selvforsvarssaken til SV i 2012, Dyrevelferdssaken i forbindelse med NRK Brennpunkt og Trude Drevland-saken tidligere i år. De ulike sakene utvikler seg på forskjellig vis, og for at det skal bli noenlunde sammenlignbart, har vi sett på 30 dager for hver av sakene – fra den dagen de først blir omtalt i redaksjonelle medier.

	Antall artikler første 30 dager	Potensielt publikum (i mill.)*
Lysbakken-saken	680	94,2
Pels- og dyrevelferdssaken	494	82,2
Plagiatsaken	358	77,9
Trude Drevland-saken	287	62,9

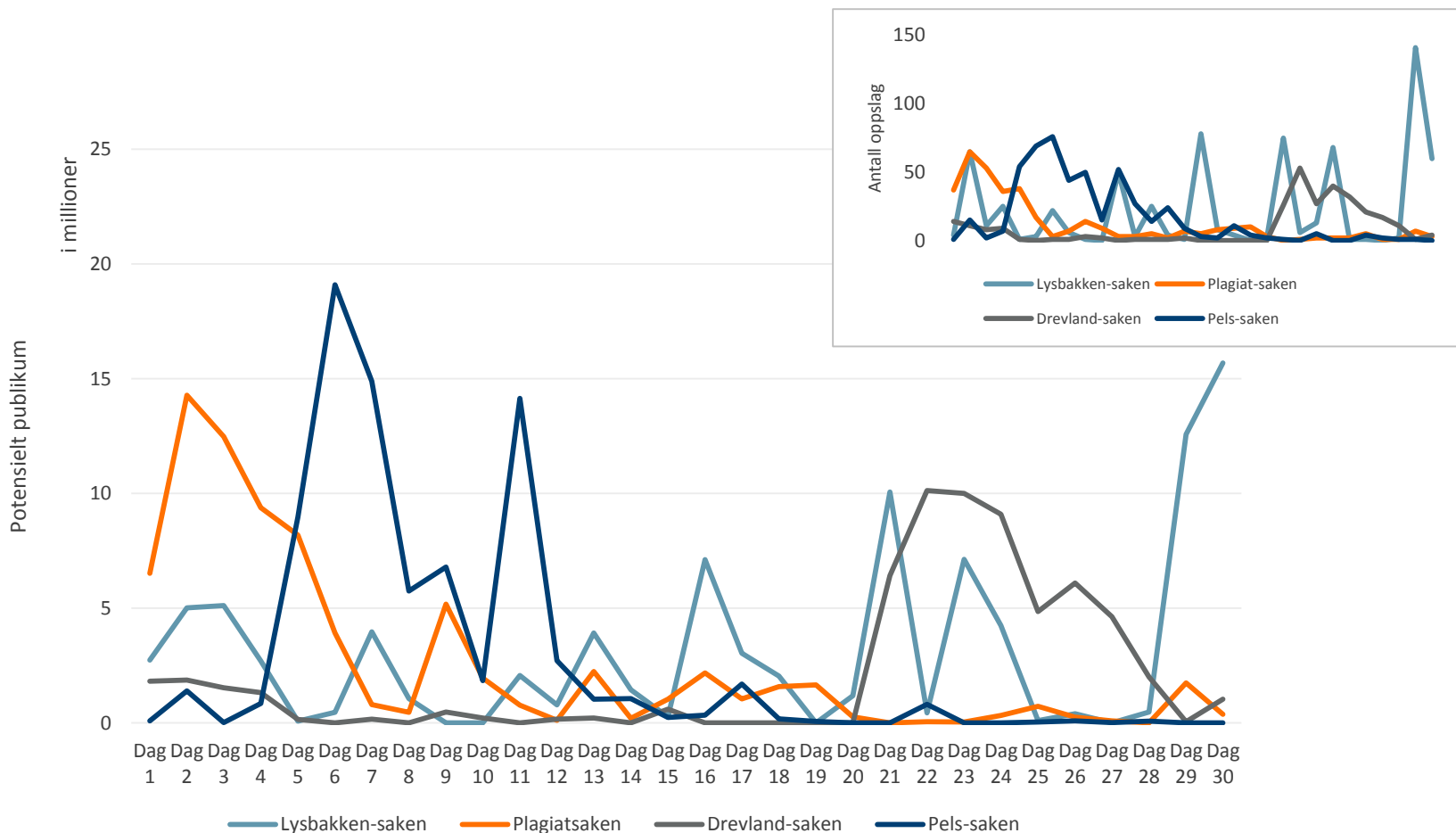
* Se forklaring av potensielt publikum på neste side.

Målingen av **plagiatsaken** starter 27. juli, da plagiatet først ble omtalt i redaksjonelle medier. I **Lysbakken-saken** har vi startet målingen fra 25. januar 2012, da saken først ble omtalt i Dagbladet, til 23. februar. **Dyrevelferdssaken** i forbindelse med Brennpunkt-dokumentaren «Pels» ble først omtalt 5. desember 2014, fire dager før dokumentaren ble sendt på NRK. **Drevland-saken** er målt i 30 dager fra 15. mai, da Bergens Tidende først omtalte den kommende skipsdåpen 17. mai i Bergen.

Medietrykket målt i spredning

Diagrammet over viser dekningen av de ulike sakene fordelt på potensielle lesere, lyttere og seere dag for dag de første 30 dagene etter at sakene først ble kjent. Spredning er et mål på hvor stort potensielt publikum medieomtalen av de ulike sakene har. Lesertall er oppgitt som bruttotall, basert på hva respondenter svarer at de leser av papiraviser, tidsskrift og nettaviser. Kilder er Mediebedriftenes Landsforening og TNS-Gallups Forbruker & Media. Grafen viser dermed de samlede lesertallene for alle oppslagene som har omtalt de ulike sakene dag for dag. Vi tar forbehold om at enkelte kilder kan mangle lesertall, noe som skyldes at ikke alle kilder er pliktige å oppgi lesertall. Dette gjelder i hovedsak mindre fagmedier.

Medietrykket sammenlignet med andre saker

De fire mediasakene er naturligvis ikke helt sammenlignbare, men det er likevel enkelte fellestrekk ved dem. De tar alle opp etiske spørsmål, og i alle fire bidrar mediene i mer eller mindre grad selv til å drive sakene videre. I to av sakene er også mediene selv i søkelyset – i pels- og plagiat-saken. Det er imidlertid stor forskjell på hvilke andre aktører som bidrar til å belyse nye sider – spesielt med tanke på egeninteresse i sakene. Plagiatsaken er den eneste av de fire sakene som ikke har et utpreget politisk aspekt ved seg.

Når det gjelder plagiat-, pels- og Drevland-saken har alle en tydelig start, og sakene utvikler seg mot en topp i medietrykket i løpet av de neste 30 dagene. Lysbakken-saken har et noe annerledes løp, og er først omtalt i Dagbladet 25. januar, deretter med et klimaks 40 dager senere, da Lysbakken gikk av som barne-, likestillings- og inkluderingsminister. Denne dagen alene omtales Lysbakken i over fire hundre oppslag. Ettersom vi kun sammenligner de 30 første dagene, er ikke denne omtalen inkludert i grafen nede til høyre. Drevland- og pels-saken får også en ny utvikling etter de første 30 dagene, med Drevlands pressekonferanse og Kringkastingsrådets kritikk av NRK. Plagiatsaken har så langt ikke tatt en ny vending, utover avsløringer av nye tilfeller av plagiat, sist fra Morgenbladet.

Medietrykket etter at sakene først blir omtalt er svært forskjellig i de ulike sakene. Både plagiat-, Lysbakken- og Drevland-saken er drevet fremover av ny informasjon og nye avsløringer, kombinert med den påfølgende debatten. Både i Lysbakken- og Drevland-saken er det enkeltmedier, henholdsvis Dagbladet og bergensavisene, som får eierskap til sakene, og i stor grad driver sakene fremover. I disse to sakene, og spesielt i Lysbakken-saken, får nye opplysninger stor oppmerksomhet, blant annet gjennom NTB-meldinger som publiseres av en rekke medier.

DN plagierte: - Jeg har driti meg ut!

Drevland på Facebook: Fikk privatflytur til Venezia av skipsreder

- Pelsdyrdokumentaren burde aldri vært sendt

Retriever

Om Retriever

Retriever er Nordens ledende leverandør av blant annet medieovervåkning, verktøy for redaksjonell research og medieanalyse. Retriever har kunder i alle segmenter av nordisk næringsliv og offentlig forvaltning, og er heleid av norske NTB og svenske TT.

Ved spørsmål til analysen, ta kontakt med kunde- og analysesjef Kristina Nilsen.

KRISTINA NILSEN

Kunde- og analysesjef
kristina.nilsen@retriever.no
Mobil: +47 918 12 318

HANNE K. FOSSUM

Medieanalytiker
hanne.fossum@retriever.no
Mobil: +47 952 15 828

HÅVARD NERVIK

Medieanalytiker
havard.nervik@retriever.no
Mobil: +47 900 44 840

RETRIEVER NORGE

Postadresse:
P.B 9 Sentrum
0101 Oslo

Besøksadresse:
Havnelageret Langkaia 1
5. etg. oppgang A

+47 22 91 03 50